

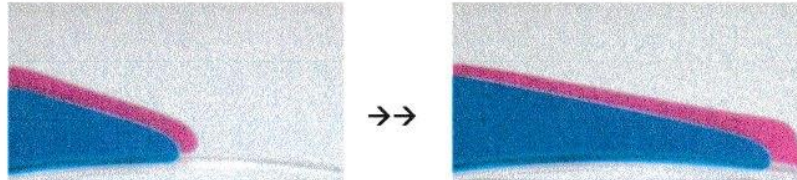
In beweging...

De vervolgbeweging...

Met 10 verschillende literaire genres is de Bijbel niet alleen een uiterst boeiend, maar ook een nogal complex boek. Gelijkenissen begrijpen vraagt nu eenmaal een andere leesbenadering dan gedichten op je in laten werken. Verhalend proza beslaat zeker 40% van de Bijbel en daarvoor licht ik nu twee manieren van lezen toe. In beide gevallen introduceer ik mijn ideeën met twee foto's als een soort samenvatting en visualisering van wat ik bedoel. Een en ander wordt nog concreter met voorbeelden uit het boek 'De handelingen van de apostelen'.

1^e leesmethode:

in de lengte

Deze fotootjes illustreren de meest gangbare manier van lezen, te weten: lezen in lengterichting. Dus gewoon vooraan beginnen en dan verder lezen, zo lang je wil. Je opent een boek, ziet dan staan: *Toen hij eens bij hen was (...)* en als vanzelf ga je door met lezen van wat hier is ingekort met die drie stippen. Zo schuiven ook in de illustratie beide stromen verder in de tijd. De tweede foto toont dan dat het verhaal zich steeds verder onthult. Maar hoe helpt deze leesmethode als het om een boek als Handelingen gaat, dat ooit door Lucas in het Grieks is geschreven? Met enkele tekstvoorbeelden, steeds cursief getypt, kom ik op vijf tips.

Tip 1: Kies een vrij recente vertaling. Er zijn nogal wat vertalingen en bijna altijd is het oorspronkelijke Grieks in overzichtelijke stukken opgeknipt. Neem de NBV-vertaling. Dat vertaalteam bedacht voor elk gedeelte een omschrijving en typte dat in rood. Zo staat *Filippus en de Ethiopiër* boven Handelingen 8.26-40. In de verzen 26 t/m 29 wordt de ontmoeting tussen die twee mannen aangekaart. Aan het daaropvolgende vers 30 ontleen ik

Tip 2: Lees hardop. Want wat staat daar? *Filippus haastte zich naar hem toe en hoorde hem de profeet Jesaja lezen (...)*. Luidop uitspreken wat hij las is dus wat deze hoge ambtenaar deed tijdens zijn reis. Dat is voor ons ongebruikelijk - behalve bij de eerste leeslessen op de basisschool - maar het heeft een heel groot voordeel. De vaart is eruit. Hoorbaar lezen gaat in een lager tempo en juist dat maakt dat de tekst meer binnen kan komen. Met 'slow reading' wordt je je meer bewust van wat je nu feitelijk beluistert en ziet in de tekst. Eigenlijk is het een aanzet tot het overdenken van teksten, zoals eerdere gelovigen dat deden. Hun mediteren heette in het Latijn 'ruminare', d.w.z. herkauwen. Nauwgezet proeven en verwerken van de gelezen tekst lijkt hier ook te spelen. *Filippus haastte zich naar hem toe en hoorde hem de profeet Jesaja lezen, waarop hij vroeg: 'Begrijpt u ook wat u leest?' De Ethiopiër antwoordde: 'Hoe zou dat kunnen als niemand mij uitleg geeft?' Hij nodigde Filippus uit om in te stappen en bij hem te komen zitten (...)*. Bijna vanzelfsprekend leidt dit dus tot de volgende suggestie:

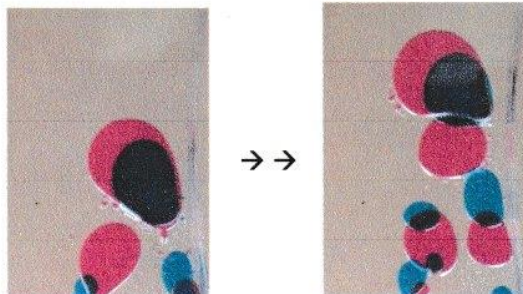
Tip 3: Stel jezelf (en anderen) vragen. Wat staat hier eigenlijk? Alleen kom je er soms niet uit. Erkennen dat je iets niet snapt helpt ongelofelijk. Ervaar jij dat ook als je Hand.8.26-40 hardop leest en overdenkt? De eerste, logische manier om vragen beantwoord te krijgen is uitzoeken hoe vertalers de tekst omzetten. Dat leidt soms direct tot verrassingen. Neem dat eerste zinnetje uit Handelingen 1 waar ik hierboven mee begon.

Handelingen 1.4 uit het Grieks vertaald als:	naam van de vertaling:	afgekort:	1 ^e druk:
<i>Toen hij eens bij hen was (...)</i>	De Nieuwe Bijbelvertaling	NBV	2004
<i>Als hij met hen samen is (...)</i>	De Naardense Bijbel	DNB	2004
<i>En toen Hij met {hen} samen was (...)</i>	Herziene Statenvertaling	HSV	2010
<i>Op de dag dat Jezus naar de hemel ging (...)</i>	Bijbel in Gewone Taal	BGT	2014
<i>Terwijl Hij met hen at (...)</i>	De Bijbel voor iedereen	NBV21	2021

Er zijn nogal wat verschillen tussen deze 5 versies. Zo valt in de NBV21-tekst op dat er opeens gesproken wordt over het eten van Jezus en zijn leerlingen. In het Griekse origineel staat 'samen zout eten'. Dat wijst op de avondmaaltijd, bestaand uit brood en zout, gebruiken. Verrassend! Immers, dit geeft nog meer zicht op het afscheid van Jezus. Wat Lucas in Hand.1.1-13 beschrijft over de 40 dagen sinds de opstanding met Pasen eindigt dus op donderdagavond. Hoe? Na het avondeten van die dag geeft Jezus zijn laatste opdracht aan de overgebleven 11 apostelen. In mijn woorden: "Wacht op de heilige Geest, geef je dan onder diens leiding aan jullie taak: getuige zijn. Begin waar we nu zijn, Jeruzalem, ga daarna steeds verder, Judea, Samaria, tot aan het uiterste van de aarde." Feitelijk heb ik nu mijn tweede manier van lezen al aangestipt. Die ziet er zo uit:

2^e leesmethode:

de hoogte in

Als je nauwkeurig de 'Wat staat hier?'-vraag op je in laat werken gaat het borrelen. Allerlei associaties komen boven drijven. Dat kan dan doorwerken op twee manieren. Allereerst in meer begrip rond de betekenis van de Bijbeltekst toen. Plus, in het verlengde daarvan, beter zicht op de betekenis ervan voor ons nu. Kortom:

Tip 4: Ga vragenderwijs na wat de tekst toen betekende. In Hand.8 gaat het over meerdere personen, die elk een eigen ontwikkeling doormaken. Wordt er vaker iets over hen meegedeeld? Wat onthult Lucas zoal over Filippus? Hoe is dat met die Ethiopiër? Hebben die twee raakvlakken? Waarin liggen hun grootste verschillen? Bereiken ze elkaar? Met welk resultaat dan? enz. enz.

Over Filippus schrijft Lucas vier keer. In Hand.6 wordt hij als Griekstalige aangesteld om een zorgprobleem op te lossen dat is ontstaan rond weduwen die Grieks i.p.v. Aramees spraken. Als kort daarna een vervolging los breekt trekt Filippus noordwaarts naar het half-joodse Samaria, brengt er het evangelie en doopt vele gelovigen. Hierna volgt zijn ontmoeting in het zuiden met die Ethiopische minister van financiën. Zo'n 25 jaar later woont Filippus in Caesarea waar hij Paulus en zijn internationaal team gastvrij ontvangt. Lucas merkt dan dat hij vader is van vier dochters en typeert hem voor het eerst als 'de evangelist'. Inderdaad, dát kenmerkt Filippus decennia lang. Bij anderen aansluiten met het evangelie, zowel publiekelijk bij de stedelingen in Samaria als in dit een-op-een-contact op de weg naar Gaza. Kennelijk lag daar zijn kracht en handelde hij er nog steeds naar.

Meer gegevens over de man aan het hof van de Ethiopische koningin-moeder geeft Lucas niet. Wel werpen andere Bijbelgedeelten wat meer licht op een begrip als 'eunuch'. Letterlijk betekent dat een gecasteerde man. Vanwege hun betrouwbaarheid werden eunuchs beheerder van een harem of in dit geval van de schatkist. Ook Jezus gebruikte dit woord bij zijn uitleg over het huwelijk. Onvruchtbaar geboren, gemaakt of uit persoonlijke keuze. Dus drie afwegingen om celibatair te leven. (Matt. 19.12). De reden voor de Ethiopiër kennen we niet. Al was deze man een oprechte God-zoeker hij stuit tijdens zijn pelgrimage wél op grenzen. In de tempel kwam hij niet verder dan de voorhof van de heidenen. Want als niet-jood mocht hij vanwege zijn ras en onvruchtbaarheid 'niet deelnemen aan de dienst van de Heer' (Deut.23.2). En ook al is hij gemotiveerd om Jesaja's boekrol aan te schaffen, zonder Filippus was hij met vragen blijven zitten. Initiatiefrijk en doortastend is hij zeker. 'Kijk, water!' Filippus op zijn beurt kent ook geen aarzelingen en zonder ruggespraak met Petrus of wie dan ook doopt hij de man. De asexuele, zwarte(?) topambtenaar en de solitair opererende vader, die luistert naar de Geest. Die twee kruisen elkaars weg en vinden elkaar in hun geloof in Jezus. Elke barrière voor het evangelie is opgeruimd. En ja, wat vond Theofilus, voor wie Lucas schreef, hier nou van? Later toch eens vragen...

Tip 5: Onderzoek welke toepassingsmogelijkheden het verhaal nu kan hebben

Het is altijd gemakkelijker vragen op te werpen dan beantwoord te krijgen. Toch maakt juist die vrijheid rijk. Alles uit een tekstgedeelte op laten komen, dat doordenken, delen met anderen, dan weerwoord krijgen. Zó krijgen de verhalen nieuwe betekenis voor ons leven nu. Als bijlage voeg ik deze keer een info-kaart toe met een paar vondsten in de werken van Lucas en enkele persoonlijke toepassingen. Uiteraard is met geen van die A4-tjes het ultieme antwoord gegeven op welke vraag dan ook. Maar elk exemplaar schept kansen om samen verder te komen in het verstaan van de Bijbel.

Ook deze keer is mijn ideeënstroom niet af. Mijn speuren in Filippus' leven leidt tot een gedurfde stellingname. Ik vind dat het boek Handelingen een veel betere titel verdient. Zoals hierboven aangestipt nam Jezus afscheid met de opdracht zijn getuige te zijn. Begin in Jeruzalem, trek daarna steeds verder. Lucas beschrijft hoe in 30 jaar wat met Pinksteren begon uitgroeide tot de wereldwijde beweging die elk volk bereikt. Tot mijn verrassing baanden dus niet de apostelen de weg voor het evangelie in Samaria. Nee, dat deed Filippus. Bovendien was de eerste niet-Jood die tot geloof kwam niet de Romeinse legerofficier Cornelius, nadat Petrus zijn aversie en innerlijke weerstand had overwonnen. Nee, met deze invloedrijke Ethiopische castraat ging de deur naar andere volken al eerder open. Opnieuw dankzij die dynamische, ruimhartige Filippus, die door de kracht van de Geest in beweging kwam. Dus 'Handelingen van de apostelen' dekt de lading onvoldoende. Overigens heeft Lucas, toen hij zijn verslag optekende, geen titel aan zijn werk gegeven. Pas aan het eind van de 2^e eeuw wordt voor het eerst dit opschrift gebruikt als verschillende Bijbelboeken bijeen worden gebracht.

Ik heb dus een alternatief. Aan het begin van deze *In beweging* til ik al een stukje op van de vlag, die Lucas' tweede boek beter afdekt. Zie de aanhef van dit betoog. Die drie stippen in de koptitel tonen dat het zó nog niet af is. Die invulling komt dus met een volgend artikel, waarin ik ook met extra argumenten kom voor mijn idee. Voor nu blijft het nog beperkt tot: **De vervolgbeweging...**

over Lucas, arts, reiziger, auteur

'rode draden' in het totale oeuvre van Lucas

55 162 163 131 56 25

190

198

39 160 30 140 1 38 105 141

een vertaalslag maken n.a.v. een tekstfragment

Hieronder zie je een toelichting van 15 *In beweging...*-nummers, die elk een eigen relatie hebben tot dit artikel: 'De vervolgbeweging...' (op onze website opgeslagen als www.anderz.info/190.pdf). Na elk nummer wordt de titel van het artikel gegeven. Wil je ze lezen, ga op internet naar: www.anderz.info/ Typ dan na de blauwe streep het nummer hieronder dat je wilt inzien. Rond dit vervolgens af met **.pdf** en toets op Enter.

- 55 Naar Lucas, voor advies
Lucas' motivatie om te schrijven, zijn eigen stijl, plus zijn nadruk op persoonlijke ontmoetingen
- 162 Dag van de biografie
Lucas als de belangrijkste biograaf en meest geciteerde auteur in de wereldgeschiedenis
- 163 Λουκάς meets NBV21
Lucas reageert op de verschijning van de meest recente Nederlandse vertaling van zijn werk
- 131 Het onmisbare kwartet
Lucas' evangelie vergeleken met de andere drie van Matteüs, Marcus en Johannes
- 56 "Nou èn?"
Lucas' specifieke aandacht voor de vragen die Jezus in ontmoetingen stelde
- 25 5 x in de wereld
Lucas beschreef 5 communicatiemethoden waar de eerste christenen gebruik van maakten
- 190** De vervolgbeweging...
Lucas' beide boeken benaderen met twee leesmethoden
- 198 ... door de Geest van Jezus
'Handelingen' verdient toch echt een betere titel
- 39 Eén plaatje, 633 woorden
Luc.10.1-9: hét belangrijkste uitgangspunt in de ontmoeting met andersdenkenden, zowel toen als nu
- 160 De A aanleggen
Luc.10.25-37: een tekstueel, visueel én muzikaal pleidooi voor 'axenofobie'
- 30 Eén ding zoek ik...
Luc.22.61a: de kern van Jezus' interactie met een falende volgeling teruggebracht tot één zinnetje
- 140 50 jaar verder met verbeelding
Luc.24.13-35: de toekomst tegemoet met twee beelden voor onderweg
- 1 Jezus' voortgaande beweging met mensen
Hand.1.1-8: waarden-conserverend en structuur-explorerend naar buiten treden
- 38 Levende woorden
Hand.7.38: een nieuwe generatie bereiken met fragmenten uit de levensverhalen van eerdere gelovigen
- 115 Pleidooi voor zebrapad-christenen
Hand.11.19-26: als ontdekkingsreiziger op weg naar het voorbeeld van onbekend gebleven vluchtelingen
- 141 Ontslag = schild af
Hand.28.1-6: in een emotioneel kwetsbare periode leren van een schipbreukeling